

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ПІДГОТОВКИ КАДРІВ ДЛЯ ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

УДК 351.74:005.334(477)

DOI <https://doi.org/10.32782/2523-4269-2026-95-184-192>

Мердова Ольга Миколаївна,

кандидат юридичних наук, професор

(Донецький державний університет внутрішніх справ, м. Кропивницький)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0769-2364>

Умрихіна Ірина Олександрівна,

доктор філософії в галузі права, доцент

(Донецький державний університет внутрішніх справ, м. Кропивницький)

ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-9041-5831>

Кіблик Дар'я Володимирівна,

доктор філософії в галузі права, доцент

(Донецький державний університет внутрішніх справ, м. Кропивницький)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2518-7647>

ІНСТИТУЦІЙНІ МОДЕЛІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ РИЗИК-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ В ДІЯЛЬНОСТІ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ

У статті аналізуються чинна нормативно-правова база впровадження ризик-орієнтованого підходу в діяльності правоохоронних органів України, зарубіжний досвід та міжнародні стандарти у цій сфері. Розглядаються концептуальні засади побудови ризик-орієнтованої моделі управління в контексті реформування органів правопорядку відповідно до Комплексного стратегічного плану реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023–2027 роки. Обґрунтовується необхідність системного впровадження РОП як ключового інструменту забезпечення національної, економічної та публічної безпеки, окреслюються перспективи нормативного й організаційного забезпечення цього процесу.

Ключові слова: правове регулювання, ризик-орієнтований підхід, правоохоронні органи, управління ризиками, кримінальний аналіз, стратегічний менеджмент, національна безпека, реформування правоохоронних органів.

Постановка проблеми. Сучасний стан безпекового середовища в Україні характеризується безпрецедентним рівнем загроз – від збройної агресії до складних схем економічної злочинності, кіберзлочинності та корупції. У таких умовах традиційна, реактивна модель роботи правоохоронних органів виявляється неспроможною ефективно протидіяти новим викликам. Перехід від нормативно-орієнтованого до ризик-орієнтованого підходу (далі – РОП) є не лише запозиченням передового міжнародного досвіду, а й нагальною практичною потребою.

Як зазначив заступник Міністра внутрішніх справ України Олексій Сергєєв на стратегічній нараді, присвяченій застосуванню ризик-орієнтованих підходів у діяльності правоохоронних органів, «реформування органів правопорядку – один із ключових пріоритетів державної безпекової політики. Ми повинні запровадити ризик-орієнтований підхід у діяльність правоохоронців та прокуратури, що вже є стандартом у країнах ЄС» [1]. Ця констатація відображає як управлінський запит на зміни, так і стратегічний вектор євроінтеграції у безпековій сфері.

Планом заходів, спрямованих на виконання Комплексного стратегічного плану реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023–2027 роки (далі – Комплексний стратегічний план), передбачено цілий блок завдань, безпосередньо пов'язаних із «забезпеченням подальшого розвитку системи органів правопорядку на основі застосування ризик-орієнтованих підходів, інформаційно-аналітичної діяльності, стратегічного менеджменту та прогнозування» [2]. Виконання цих завдань, зокрема, передбачає: прийняття (оновлення) нормативно-правових актів щодо застосування РОП; створення спеціалізованих структурних підрозділів для управління ризиками; розроблення загальних і спеціалізованих методик та стандартів (далі – SOP) з РОП. Отже, дослідження теоретико-правових засад і перспектив упровадження ризик-орієнтованої моделі управління в правоохоронних органах набуває важливого науково-практичного значення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різні аспекти проблематики РОП у правоохоронній діяльності досліджували В. Некрасов та Г. Катамадзе, О. Хороновський, О. Дрозд, Т. Шевченко, О. Семенюк, О. Саморай, Г. Кулик, В. Мохор та ін. Водночас у цих працях РОП розглядається переважно в межах окремого органу чи окремої сфери правоохоронної діяльності, тоді як порівняльного дослідження інституційних моделей правового регулювання РОП, сформованих одночасно в різних органах правопорядку в контексті Комплексного стратегічного плану на 2023–2027 роки, досі не проводилося, що зумовлює актуальність і новизну цієї статті.

Мета статті – на основі аналізу наукових джерел, чинного законодавства України та міжнародних стандартів виявити й систематизувати інституційні моделі правового регулювання ризик-орієнтованого підходу в діяльності правоохоронних органів України, розкрити їх особливості та внутрішні суперечності, а також окреслити перспективи їх гармонізації в контексті Комплексного стратегічного плану реформування органів правопорядку на 2023–2027 роки.

Виклад основного матеріалу. У глобальній практиці категорія «ризик-орієнтований підхід» (Risk-Based Approach, RBA) вперше отримала широке застосування у сфері протидії легалізації (відмиванню) кримінальних доходів. Рекомендації Групи з розробки фінансових

заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF) вже у версії 2003 року частково базувалися на принципах РОП, а після перегляду у 2012 році застосування РОП стало обов'язковою передумовою ефективної реалізації рекомендацій. Відповідно до цих Рекомендацій, застосування РОП передбачає виявлення, оцінку та розуміння ризиків легалізації злочинних доходів і фінансування тероризму, а також вжиття заходів реагування, пропорційних рівню виявленого ризику [3].

Паралельно у сфері корпоративного та публічного управління формувалися відповідні міжнародні стандарти. Стандарт FERMA, розроблений Інститутом управління ризиками (IRM), Асоціацією страхування та управління ризиками (AIRMIC) і Національним форумом управління ризиками в публічному секторі (ALARM), був орієнтований на максимізацію прибутковості та скорочення непланових втрат, насамперед у виробничому секторі [4]. Стандарт COSO «Інтегрована система управління ризиками підприємства» визначив рівень ризику відповідно до вибраної стратегії розвитку та вдосконалення процесів прийняття рішень, хоча серед його недоліків виокремлюється недостатність методологічних підходів до кількісної оцінки ризиків [5].

Ключовою нормативною основою для публічного сектору є стандарт ISO 31000, розроблений Міжнародною організацією зі стандартизації, що встановлює принципи та керівні вказівки для ефективного управління ризиками в будь-якій організації незалежно від її розміру та галузі. У 2018 році вийшла оновлена версія – ISO 31000:2018, яка робить акцент на використанні лідерських якостей вищим керівництвом, врахуванні ітеративної природи управління ризиками та відкритій системній моделі із зворотним зв'язком [6]. Україна приєдналася до процесу стандартизації починаючи з 2009 року, і нині в ній діють стандарти ISO Guide 73:2009, IEC/ISO 31010:2009, ISO 31000:2018, ISO/TR 31004:2013.

В. Некрасов та Г. Катамадзе визначають ризик-орієнтований підхід у діяльності органів правопорядку як сукупність методологічних засад, спрямованих на глибоке пізнання методології аналізу ризиків та управління ними, складної системи «правоохоронець – кримінальне явище», як сучасний інструментарій управління безпекою, який враховує впливи людського чинника, надійності системи, зовнішніх факторів небезпек на інтегральний рівень безпеки. В основі такого управління – системний підхід до виявлення джерел небезпеки й контролю чинників ризику з метою зведення до мінімуму людських жертв, матеріального збитку, а також фінансових, екологічних і соціальних втрат [7, с. 311].

Дослідники О. Хороновський, О. Дрозд, Т. Шевченко, О. Семенюк, О. Саморай наголошують, що ризик-орієнтований підхід завжди має справу з імовірнісними категоріями, розрахунками можливого впливу та спрямований на те, щоб не допустити реалізацію загрози, мінімізувати її вплив або мінімізувати наслідки. При цьому дослідники пропонують розглядати РОП у забезпеченні безпеки критичної інфраструктури (КІ) у трьох взаємопов'язаних сферах правоохоронної діяльності: сфері безпеки, контррозвідки й оперативно-розшукової діяльності, системи досудового розслідування [3].

Надзвичайно важливим є обґрунтування доцільності РОП з позицій теорії складних систем. В. Некрасов та Г. Катамадзе, спираючись на принцип контрінтуїтивної поведінки Дж. Форрестера, переконливо доводять, що дати задовільний прогноз поведінки складної системи, якою є національна, економічна чи публічна безпека,

спираючись лише на власний досвід та інтуїцію, практично неможливо [7, с. 312], що підкреслює об'єктивну необхідність застосування аналітично-алгоритмічних інструментів РОП.

Ключовим моментом упровадження ризик-орієнтованого підходу в Україні в питаннях протидії злочинності стало прийняття Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» від 6 грудня 2019 року № 361-IX [8], а також включення відповідних положень (статті 12, 13) до Закону України «Про Бюро економічної безпеки України» [9], а видання Указу Президента України «Про запровадження національної системи стійкості» [10] лише посилює актуальність реалізації РОП у правоохоронній практиці.

Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» закріпив базову дефініцію: ризик-орієнтований підхід – це виявлення (визначення), оцінка (переоцінка) та розуміння ризиків легалізації доходів від злочинів, фінансування тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового знищення, а також вжиття відповідних заходів з управління ними у спосіб та в обсязі, що забезпечують мінімізацію таких ризиків залежно від їх рівня [8].

Згодом визначення ризик-орієнтованого підходу в Україні було закріплено і в Законі України «Про Бюро економічної безпеки України» як виявлення, оцінювання та визначення ризиків вчинення кримінальних правопорушень у сфері економіки, а також вжиття відповідних заходів щодо управління ризиками у спосіб та в обсязі, що забезпечують мінімізацію таких ризиків залежно від їх рівня [9]. Аналогічне за змістом визначення міститься і в Порядку застосування ризик-орієнтованого підходу в Бюро економічної безпеки України [11].

Після прийняття Комплексного стратегічного плану реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023–2027 роки, схваленого Указом Президента України від 11 травня 2023 року № 273/2023 [12], нормативно-правове регулювання впровадження РОП у діяльність правоохоронних органів набуло активного поширення.

Системоутворювальним документом, що узагальнив концептуальні підходи до впровадження РОП у діяльність органів правопорядку, стали Концептуальні засади впровадження в діяльність органів правопорядку ризик-орієнтованих підходів, надіслані листом МВС України від 14 березня 2025 року № 8620/08/14-2025. Цей документ визначає РОП як діяльність органу правопорядку з виявлення, оцінювання та визначення реальних і потенційних ризиків вчинення кримінальних правопорушень у певній сфері, а також прийняття обґрунтованих рішень, вжиття відповідних заходів щодо управління ризиками у спосіб та в обсязі, що забезпечують мінімізацію таких ризиків залежно від їх рівня [13]. Показово, що ця дефініція за своєю сутністю кореспондує з визначеннями, закріпленими в законах України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» та «Про Бюро економічної безпеки України» [8; 9], що свідчить про формування єдиного, наскрізного розуміння РОП для всієї системи правоохоронних органів, а не лише для окремих її елементів, орієнтованих на фінансовий моніторинг.

Концептуальні засади закріплюють розгорнутий понятійний апарат, до якого, зокрема, віднесено: ідентифікацію ризику як кінцевий результат процесу його виявлення, оцінювання та визначення; індикатори (маркери) ризику як сукупність уніфікованих ознак, що використовуються для його виявлення та/або оцінювання; критерій ризику як характеристику, що застосовується для визначення категорії ризику залежно від характеру, кількості та виду протиправної дії, особи правопорушника, галузевих особливостей системних кримінальних явищ, втрат держави і суспільства; профіль ризику як сукупність інформації про ризик вчинення кримінального правопорушення у певній сфері, критерії та способи управління ним; рівень ризику як ступінь ризику чи сукупності ризиків, що визначається шляхом оцінювання впливу на безпеку держави й суспільства та імовірності настання певних наслідків [13]. Цей термінологічний ряд суттєво доповнює і конкретизує напрацювання наукової доктрини: зокрема, В. Некрасов та Г. Катамадзе окремо визначають такі категорії, як загроза (наявність сили, явищ та чинників, що мають намір та можливості заподіяти шкоду національній, економічній, публічній безпеці, які характеризуються масштабом та ймовірністю реалізації), уразливість (наявність проблем, вад, недоліків системи, які породжують або посилюють піддатливість негативним впливам загроз), вплив (імовірні наслідки реалізації загрози), можливість, намір, компетентність та механізм контролю [7, с. 313]. Порівняльний аналіз доктринального та відомчого понятійного апарату засвідчує їх сутнісну єдність за різного рівня деталізації, що створює методологічне підґрунтя для розроблення уніфікованого глосарію РОП, придатного до застосування всіма суб'єктами системи правоохоронних органів.

Структурно застосування РОП, за Концептуальними засадами, охоплює послідовні етапи виявлення, оцінювання (повторного оцінювання) та визначення ризиків вчинення кримінальних правопорушень у певній сфері, вжиття заходів щодо управління виявленими ризиками, періодичну фіксацію результатів застосування РОП та підтримання в актуальному стані інформації щодо оцінки ризиків [13]. Ця структура практично збігається з логікою, яку пропонують О. Хороновський, О. Дрозд, Т. Шевченко, О. Семенюк, О. Саморай щодо моделі застосування РОП у сфері захисту об'єктів критичної інфраструктури: виявлення загроз шляхом моніторингу та зіставлення з критеріями ризику; оцінювання (переоцінювання) ризику; визначення ризику з фіксацією результатів; управління ризиком шляхом своєчасного реагування на нього [3]. Водночас у структурі, запропонованій зазначеними авторами, додатково виокремлюється інструментарій технологій відкритих джерел (OSINT), а також суміжні напрями CYBERINT та SOCMINT, що дає підстави стверджувати про поступову технологізацію процесу виявлення ризиків та посилення ролі автоматизованого аналізу великих масивів даних у правоохоронній практиці.

Важливим елементом методології РОП є виокремлення рівнів його застосування – стратегічного, що передбачає виявлення зон ризиків, вплив яких призводить до загроз на національному рівні, та визначення пріоритетних напрямів розроблення заходів з управління ризиками; оперативного, що охоплює виявлення ризиків у певній сфері за територіальними ознаками; тактичного, зорієнтованого на виявлення ризиків вчинення кримінальних правопорушень за результатами аналізу діяльності органів державної влади, органів місцевого

самоврядування, окремих осіб [13]. Аналогічну трирівневу структуру застосування РОП (стратегічний, оперативний, тактичний рівні) закріплено й у діяльності Бюро економічної безпеки України [3], що підтверджує наскрізний, уніфікований характер методології РОП незалежно від відомчої належності суб'єкта її застосування.

Принципову основу застосування РОП становлять принцип безумовного пріоритету безпеки і збереження життя, здоров'я над будь-якими іншими елементами умов і якості життя членів суспільства; принцип прийнятного ризику, відповідно до якого встановлюються нижній (допустимий) і верхній (бажаний) рівні безпеки, а в цьому інтервалі – прийнятний рівень ризику з урахуванням соціально-економічних чинників; принцип мінімальної небезпеки, згідно з яким рівень ризику встановлюється настільки низьким, наскільки він є реально досяжним; принцип послідовного наближення до абсолютної безпеки [7, с. 314]. Ці принципи повністю відтворено й у Концептуальних засадах МВС [13], що свідчить про їх визнання як фундаментальних для всієї системи органів правопорядку.

Дослідники також наголошують на необхідності дотримання п'яти базових вимог до РОП: розуміння загроз і вразливих місць, оцінка кримінальних ризиків; наявність правової основи і правового регулювання для реалізації підходу; розроблення базових механізмів нагляду за застосуванням РОП; ефективний розподіл обов'язків між суб'єктами контролю (власниками ризику) і забезпечення взаємодії між ними; обмін інформацією між державним і приватним секторами щодо оцінки ризиків, типологій та способів протиправного використання інструментів державного регулювання [7, с. 314]. Складовою методології є також комплекс заходів з оцінювання ризиків (КЗОР), який має проводитися систематично, але не рідше ніж один раз на три роки, національним координатором у відповідній сфері із залученням державних органів, громадських організацій, бізнесу та інших заінтересованих суб'єктів [7, с. 318].

Практична імплементація зазначених теоретико-методологічних засад в Україні на сьогодні відбувається диференційовано за окремими правоохоронними органами правопорядку, що, з одного боку, дає змогу врахувати специфіку компетенції кожного суб'єкта, а з іншого – актуалізує проблему забезпечення єдності підходів у масштабах усього сектору безпеки і оборони. Так, у Міністерстві внутрішніх справ України застосування РОП здійснюється відповідно до наказу МВС від 31 липня 2023 року № 630 «Про затвердження Порядку організації та здійснення внутрішнього контролю в Міністерстві внутрішніх справ України» [14], а постановою Кабінету Міністрів України від 7 січня 2026 року № 12 до Положення про Міністерство внутрішніх справ України внесено доповнення, згідно з яким Міністерство «проводить свою діяльність із застосуванням ризик-орієнтованих підходів, стратегічного менеджменту та прогнозування» [15], що надало відповідному напрямку діяльності міністерства прямого нормативного закріплення на рівні положення про центральний орган виконавчої влади.

В Адміністрації Державної прикордонної служби України застосування ризик-орієнтованих підходів врегульовано наказом «Про організацію та здійснення внутрішнього контролю в Адміністрації Державної прикордонної служби України» від 11 серпня 2021 року № 54 (зі змінами, внесеними наказами від 24 липня

2025 року № 219 та від 22 жовтня 2025 року № 289) [16], а також наказом МВС від 11 грудня 2017 року № 1007 «Про затвердження Інструкції з проведення аналізу ризиків у Державній прикордонній службі України» [17], що свідчить про порівняно тривалу практику застосування елементів аналізу ризиків саме у прикордонній сфері, яка може розглядатися як методологічний орієнтир для інших правоохоронних органів.

У Національній поліції України правові засади РОП визначені наказом «Про запровадження застосування ризик-орієнтованого підходу в діяльності Національної поліції України» від 3 липня 2025 року № 765 [18] та наказом «Про запровадження внутрішнього контролю в системі Національної поліції України» від 21 грудня 2022 року № 910 (зі змінами, внесеними наказом від 23 серпня 2024 року № 918) [19], а інформаційно-аналітичне забезпечення цієї діяльності реалізується через автоматизовану інформаційну систему оперативного призначення [20] та інформаційну підсистему СОСТА інформаційно-комунікаційної системи «Інформаційний портал Національної поліції України» [21]. Функціональне призначення підсистеми СОСТА кореспондує з методологією оцінки загроз організованої злочинності та тяжких злочинів, яка є усталеною практикою Європолу та країн – членів ЄС і використовується для визначення пріоритетів протидії організованій злочинності на стратегічному рівні [7, с. 340], що засвідчує орієнтацію вітчизняної моделі РОП на європейські аналітичні стандарти.

Державне бюро розслідувань застосовує РОП відповідно до наказу «Про застосування ризик-орієнтованого підходу в діяльності Державного бюро розслідувань» від 15 серпня 2025 року № 407 [22], а внутрішній контроль у діяльності цього органу організовано наказом від 27 квітня 2020 року № 147 [23]. Бюро економічної безпеки України, чия діяльність від початку побудована на засадах РОП відповідно до статей 12, 13 Закону України «Про Бюро економічної безпеки України» [9], здійснює комплекс заходів з оцінювання ризиків у сфері економіки на підставі постанови Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2024 року № 1509 [24], наказу БЕБ України від 1 лютого 2023 року № 36 [25] та наказу БЕБ України від 3 жовтня 2025 року № 186 [26]. Аналогічні елементи ризик-орієнтованого управління митним контролем закріплені Митним кодексом України (ст. 361, 363) [27], постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 року № 227 [28], наказом Міністерства фінансів України від 31 липня 2015 року № 684 [29] та наказом Державної митної служби України від 27 грудня 2023 року № 996 [30], що дає змогу констатувати найбільш тривалу й методологічно розвинену практику застосування системи управління ризиками саме у сфері митного контролю, яка історично випередила відповідні процеси в інших правоохоронних органах.

Служба безпеки України застосовує РОП на підставі відомих нормативно-правових актів у сферах організації діяльності із забезпечення державної безпеки, планування, звітування, внутрішнього контролю та аудиту, а також оцінювання загроз організованої злочинності й тяжких злочинів відповідно до системи СОСТА України. Оскільки переважна більшість цих актів має гриф обмеженого доступу, їх змістовний аналіз виходить за межі цього дослідження, однак сам факт їх існування підтверджує системний характер поширення РОП на найважливіші елементи сектору безпеки і оборони держави.

Викладене дає підстави для висновку, що станом на середину 2020-х років в Україні сформувалася розгалужена, проте фрагментарна система нормативно-правового регулювання РОП, у якій кожен правоохоронний орган розробляє власні відомчі акти, керуючись при цьому спільними концептуальними засадами. Позитивним є те, що термінологія, структура та принципи РОП, закладені в перших законах [8; 9] послідовно відтворюються у відомчих актах інших правоохоронних органів, що свідчить про формування єдиної методологічної парадигми. Водночас відсутність єдиного законодавчого акта, який би визначав засади РОП для всієї системи правоохоронних органів (за аналогією з тим, як це передбачає проєкт закону про Службу безпеки України щодо визначення поняття «ризик державній безпеці» та «управління ризиком державній безпеці» [3]), створює ризики неузгодженості відомчих підходів, дублювання функцій аналітичних підрозділів та ускладнює міжвідомчий обмін інформацією про ризики.

Заслуговує на увагу й міжнародний досвід, зокрема практика застосування пакета федеральних законів RICO (Racketeer Influenced and Corrupt Organizations Act), прийнятого у США в 1970 році, який дозволяє уникати відкриття кримінального провадження за кожним окремим епізодом протиправної діяльності та зосереджувати зусилля правоохоронних органів на злочинних організаціях як системному явищі [3]. Цей досвід демонструє, що ефективна ризик-орієнтована модель управління потребує не лише аналітичного інструментарію, а й відповідних процесуальних механізмів пріоритизації розслідувань, чого поки що бракує кримінальному процесуальному законодавству України. Водночас практика FATF засвідчує і ризики надмірно формалізованого застосування РОП: у 2014 році, через два роки після перегляду Рекомендацій, FATF констатувала виникнення практики «уникнення ризику» (risk avoidance), за якої фінансові установи замість управління ризиками клієнтів просто припиняють ділові відносини з ними, що штовхає учасників ринку до менш прозорих каналів [3]. Цей висновок є показовим і для правоохоронної сфери загалом: механічне, формальне застосування критеріїв ризику без належного аналітичного забезпечення здатне не мінімізувати, а, навпаки, посилювати вразливості системи національної, економічної та публічної безпеки.

Перспективи системного впровадження ризик-орієнтованої моделі управління в органах правопорядку України, на нашу думку, пов'язані з вирішенням кількох взаємопов'язаних завдань. По-перше, це розроблення уніфікованого понятійно-категоріального апарату РОП на законодавчому рівні, який усунув би термінологічні розбіжності між відомчими актами та забезпечив спільне розуміння категорій «ризик», «загроза», «уразливість», «критерій ризику» усіма суб'єктами сектору безпеки і оборони. По-друге, це створення в кожному органі правопорядку спеціалізованих інформаційно-аналітичних підрозділів, наділених достатніми юридичними повноваженнями та кадровими ресурсами для виконання функцій виявлення, оцінювання й управління ризиками [7, с. 318].

По-третє, це розроблення загальних і спеціалізованих методик та стандартів (SOP) з РОП, що враховували б специфіку кожного органу правопорядку, водночас забезпечуючи сумісність результатів аналізу для потреб міжвідомчої координації, зокрема в межах виконання завдань національних координаторів з проведення комплексу заходів з оцінювання ризиків [7, с. 315]. По-четверте, актуальним є впровадження в аналітичну діяльність органів правопорядку сучасних інструментів автоматизованого аналізу великих масивів даних, включно з технологіями відкритих джерел (OSINT, CYBERINT, SOCMINT), що дало б змогу перейти від переважно ручного до алгоритмізованого виявлення кримінальних загроз [3]. По-п'яте, необхідним є запровадження системної професійної підготовки персоналу органів правопорядку з питань методології аналізу та управління ризиками, оскільки якісне застосування РОП безпосередньо залежить від рівня компетентності аналітиків, детективів, слідчих та оперативних працівників [13]. Нарешті, перспективним напрямом є вдосконалення кримінального процесуального законодавства в частині запровадження процедури оцінки ризику під час вирішення питання про порушення або закриття кримінального провадження та пріоритетності розслідувань, що дало б можливість реалізувати превентивний потенціал РОП не лише на аналітичному, а й на процесуальному рівні [3].

Висновки. Проведене дослідження засвідчує, що ризик-орієнтований підхід є не тимчасовою управлінською модою, запозиченою з міжнародної практики протидії відмиванню доходів, а концептуально цілісною методологією управління безпекою, яка ґрунтується на теорії складних систем, імовірнісному аналізі загроз та системному розподілі ресурсів реагування відповідно до рівня виявленого ризику. Теоретико-правові засади РОП в Україні сформувалися еволюційним шляхом – від законодавчого закріплення визначення РОП у сфері фінансового моніторингу через його поширення на діяльність Бюро економічної безпеки України до системного впровадження в усіх органах правопорядку в межах виконання Комплексного стратегічного плану реформування органів правопорядку на 2023–2027 роки й узагальнення відповідних підходів у Концептуальних засадах МВС. Порівняльний аналіз доктринальних напрацювань і чинного нормативно-правового регулювання засвідчує сутнісну єдність розуміння структури, принципів та рівнів застосування РОП, що створює надійне методологічне підґрунтя для подальшої уніфікації відомчих підходів. Водночас практична імплементація РОП в Україні залишається фрагментарною за відомчою ознакою, а її ефективність прямо залежатиме від розроблення єдиного законодавчого акта, уніфікованих методик (SOP), створення спеціалізованих аналітичних підрозділів, упровадження технологій автоматизованого аналізу даних та системної професійної підготовки персоналу органів правопорядку. Саме комплексне вирішення цих завдань здатне перетворити ризик-орієнтований підхід із сукупності розрізнених відомчих практик на цілісну, ефективну модель управління безпекою держави, адекватну масштабу сучасних викликів.

Список використаних джерел

1. Олексій Сергєєв: Впровадження ризик-орієнтованого підходу – ключ до ефективної роботи правоохоронців / Департамент комунікації МВС України. 2025. URL: <https://mvs.gov.ua/news/oleksii-sergjejev-vprovadzennia-rizik-orijentovanogo-pidxodu-kliuc-do-efektivnoyi-roboti-pravoohoronciv> (дата звернення: 08.07.2026).
2. Про затвердження плану заходів, спрямованих на виконання Комплексного стратегічного плану реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023–2027 роки: розпорядження Кабінету Міні-

- стрів України від 23 серпня 2024 року № 792-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/792-2024-%D1%80#Text> (дата звернення: 08.07.2026).
3. Khoronovskiy O., Drozd O., Shevchenko T., Semeniuk O., Samorai O. Risk-based approach for protecting critical infrastructure facilities: specifics of application by law enforcement agencies. *Salud, Ciencia y Tecnologia*. 2025. Vol. 5. Article 1793. DOI: <https://doi.org/10.56294/saludcyt20251793>.
 4. About us / Federation of European Risk Management Associations. URL: <https://ferma.eu/about-ferma/> (дата звернення: 08.07.2026).
 5. About us / Committee of Sponsoring of the Treadway Commission. URL: <https://www.coso.org/about-us> (дата звернення: 08.07.2026).
 6. Risk management – Guidelines: ISO 31000:2018. URL: https://zakon.isu.net.ua/sites/default/files/normdocs/dstu_iso_31000_2018.pdf (дата звернення: 08.07.2026).
 7. Некрасов В., Катамадзе Г. Ризик-орієнтований підхід (РОП) в діяльності органів правопорядку / Методи, інструменти та трендові новації кримінального аналізу в Україні : монографія / за заг. ред. О. Є. Користіна. Київ, 2022. С. 311–341. <https://doi.org/10.36486/978-966-2310-66-5-25>.
 8. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення : Закон України від 6 грудня 2019 року № 361-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text> (дата звернення: 08.07.2026).
 9. Про Бюро економічної безпеки України : Закон України від 28 січня 2021 року № 1150-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1150-20#Text> (дата звернення: 08.07.2026).
 10. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 20 серпня 2021 року «Про запровадження національної системи стійкості» : Указ Президента України від 27 вересня 2021 року № 479/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/479/2021#Text> (дата звернення: 08.07.2026).
 11. Про затвердження Порядку застосування ризик-орієнтованого підходу в Бюро економічної безпеки України : наказ Бюро економічної безпеки України від 01 лютого 2023 року № 36. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0350-23#Text> (дата звернення: 08.07.2026).
 12. Про Комплексний стратегічний план реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023–2027 роки : Указ Президента України від 11 травня 2023 року № 273/2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/273/2023#Text> (дата звернення: 08.07.2026).
 13. Про надсилання Концептуальних засад впровадження в діяльність органів правопорядку ризик-орієнтованих підходів : лист МВС України від 14 березня 2025 року № 8620/08/14-2025. URL: https://docs.google.com/document/d/1Yi8FSJNW7Q-CsD_z8F5X6WzxyQB-AG/edit (дата звернення: 08.07.2026).
 14. Про організацію та здійснення внутрішнього контролю в Міністерстві внутрішніх справ України : наказ МВС України від 31 липня 2023 року № 630. URL: https://drive.google.com/file/d/1sD_ydlpF9th7JZbDCQpH5Q-s3XNDTgBB/view (дата звернення: 07.07.2026).
 15. Про внесення змін до Положення про Міністерство внутрішніх справ України : постанова Кабінету Міністрів України від 7 січня 2026 року № 12. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/12-2026-%D0%BF#Text> (дата звернення: 08.07.2026).
 16. Про організацію та здійснення внутрішнього контролю в Адміністрації Державної прикордонної служби України : наказ Адміністрації Державної прикордонної служби України від 11 серпня 2021 року № 54 (зі змінами, внесеними наказами Адміністрації Державної прикордонної служби України від 24 липня 2025 року № 219 та від 22 жовтня 2025 року № 289). URL: <https://dpsu.gov.ua/uk/nakaz-administraciyi-derzhprrikordonsluzhbi-vid-11-08-2021-54-pro-organizaciyu-ta-funkcionuvannya-vnutrishnogo-kontrolyu-v-administraciyi-derzhprrikordonsluzhbi> (дата звернення: 08.07.2026).
 17. Про затвердження Інструкції з проведення аналізу ризиків у Державній прикордонній службі України : наказ Міністерства внутрішніх справ України від 11 грудня 2017 року № 1007. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0091-18#Text> (дата звернення: 08.07.2026).
 18. Про запровадження застосування ризик-орієнтованого підходу в діяльності Національної поліції України : наказ Національної поліції України від 03 липня 2025 року № 765. URL: https://drive.google.com/file/d/1__aiqrE2_PDi-KdqTZr-pr8HLcltSlBcM/view (дата звернення: 08.07.2026).
 19. Про запровадження внутрішнього контролю в системі Національної поліції України : наказ Національної поліції України від 21 грудня 2022 року № 910 (зі змінами, внесеними наказом Національної поліції України від 23 серпня 2024 року № 918). URL: https://drive.google.com/file/d/1u8QVP8x5OPkjBm3_nBibwaeWgUt7JRSj/view (дата звернення: 08.07.2026).
 20. Про затвердження Положення про автоматизовану інформаційну систему оперативного призначення єдиної інформаційної системи МВС : наказ Міністерства внутрішніх справ України від 20 жовтня 2017 року № 870. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1433-17#Text> (дата звернення: 08.07.2026).
 21. Про затвердження Інструкції з формування та ведення інформаційної підсистеми «СОСТА» інформаційно-комунікаційної системи «Інформаційний портал Національної поліції України» : наказ МВС України від 8 листопада 2023 року № 902. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z2041-23> (дата звернення: 08.07.2026).
 22. Про застосування ризик-орієнтованого підходу в діяльності Державного бюро розслідувань : наказ Державного бюро розслідувань від 15 серпня 2025 р. № 407. URL: https://drive.google.com/file/d/1HtZbUP63Uh6Z7K6ql3nFslrYO6eMhFmk/view?usp=share_link (дата звернення: 08.07.2026).
 23. Про затвердження Порядку організації та здійснення внутрішнього контролю в Державному бюро розслідувань : наказ Державного бюро розслідувань від 27 квітня 2020 року № 147. URL: <https://drive.google.com/file/d/1HtZbUP63Uh6Z7K6ql3nFslrYO6eMhFmk/view> (дата звернення: 08.07.2026).
 24. Про затвердження Порядку проведення комплексу заходів з оцінювання ризиків у сфері економіки : постанова Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2024 року № 1509. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1509-2024-%D0%BF#Text> (дата звернення: 08.07.2026).

25. Про затвердження Порядку застосування ризик-орієнтованого підходу в Бюро економічної безпеки України : наказ Бюро економічної безпеки України від 1 лютого 2023 року № 36. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0350-23#Text> (дата звернення: 08.07.2026).

26. Про затвердження Інструкції з організації та функціонування внутрішнього контролю в Бюро економічної безпеки України : наказ Бюро економічної безпеки України від 3 жовтня 2025 року № 186. URL: <https://esbu.gov.ua/nps/pro-zatverdzhennia-instruktsii-z-orhanizatsii-ta-funktsionuvannia-vnutrishnoho-kontroliu-v-biuro-ekonomichnoi-bezpeky-ukrainy> (дата звернення: 08.07.2026).

27. Митний кодекс України : Закон України від 13 березня 2012 року № 4495-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#n3119> (дата звернення: 08.07.2026).

28. Про затвердження положень про Державну податкову службу України та Державну митну службу України : постанова Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 року № 227. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/227-2019-%D0%BF#Text> (дата звернення: 08.07.2026).

29. Про затвердження Порядку здійснення аналізу та оцінки ризиків, розроблення і реалізації заходів з управління ризиками для визначення форм та обсягів митного контролю : наказ Міністерства фінансів України від 31 липня 2015 року № 684. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1021-15#Text> (дата звернення: 08.07.2026).

30. Про затвердження Порядку організації та здійснення внутрішнього контролю в Державній митній службі України : наказ Державної митної служби України від 27 грудня 2023 року № 996. URL: https://drive.google.com/file/d/1HUzXx_hJBltiVfSun3IX1jNhc9sx5Rf9/view (дата звернення: 08.07.2026).

References

1. Departament komunikatsii MVS Ukrainy (2025). Oleksii Serhieiev: Vprovadzhennia ryzyk-orientovanoho pidkhodu – kliuch do efektyvnoi roboty pravookhorontsiv [Oleksiy Sergeev: Implementation of a risk-based approach is the key to effective work of law enforcement officers]. Retrieved from <https://mvs.gov.ua/news/oleksii-sergiejev-vprovadzhennia-ryzyk-orijentovano-go-pidkhodu-kliuch-do-efektyvnoi-roboti-pravookhorontsiv> (accessed: 08.07.2026) [in Ukrainian].

2. Cabinet of Ministers of Ukraine (2024). Pro zatverdzhennia planu zakhodiv, spriamovanykh na vykonannia Kompleksnoho strateichnoho planu reformuvannia orhaniv pravoporiadku yak chastyny sektoru bezpeky i oborony Ukrainy na 2023–2027 roky [On approval of the plan of measures aimed at implementing the Comprehensive Strategic Plan for Reforming Law Enforcement Agencies as Part of the Security and Defense Sector of Ukraine for 2023–2027]. Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 23 serpnia 2024 roku № 792-r. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/792-2024-%D1%80#Text> (accessed: 08.07.2026) [in Ukrainian].

3. Khoronovskyi, O., Drozd, O., Shevchenko, T., Semeniuk, O., Samorai, O. (2025). Risk-based approach for protecting critical infrastructure facilities: specifics of application by law enforcement agencies. *Salud, Ciencia y Tecnologia*. Vol. 5. Article 1793. <https://doi.org/10.56294/saludcyt20251793> [in English].

4. About us. Federation of European Risk Management Associations. Retrieved from <https://ferma.eu/about-ferma/> (accessed: 08.07.2026) [in English].

5. About us. Committee of Sponsoring of the Treadway Commission. Retrieved from <https://www.coso.org/about-us> (accessed: 08.07.2026) [in English].

6. Risk management – Guidelines: ISO 31000:2018. Retrieved from https://zakon.isu.net.ua/sites/default/files/normdocs/dstu_iso_31000_2018.pdf (accessed: 08.07.2026) [in English].

7. Nekrasov, V., Katamadze, H. (2022). Ryzyk-orientovanyi pidkhid (ROP) v diialnosti orhaniv pravoporiadku [Risk-based approach (ROP) in the activities of law enforcement agencies]. *Metody, instrumenty ta trendovi novatsii kryminalnoho analizu v Ukraini: monohrafiia*. O. Ye. Korystin (Ed.). Kyiv. P. 311–341. <https://doi.org/10.36486/978-966-2310-66-5-25> [in Ukrainian].

8. Verkhovna Rada of Ukraine (2019). Pro zapobihannia ta protydiu lehalizatsii (vidmyvanniu) dokhodiv, oderzhanykh zlochynnym shliakhom, finansuvanniu teroryzmu ta finansuvanniu rozpovsiudzhennia zbroi masovoho znyshchennia [On preventing and countering the legalization (laundering) of proceeds from crime, terrorist financing and financing of the proliferation of weapons of mass destruction]. Zakon Ukrainy vid 6 hrudnia 2019 roku № 361-IX. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text> (accessed: 08.07.2026) [in Ukrainian].

9. Verkhovna Rada of Ukraine (2021). Pro Biuro ekonomichnoi bezpeky Ukrainy [On the Bureau of Economic Security of Ukraine]. Zakon Ukrainy vid 28 sichnia 2021 roku № 1150-IX. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1150-20#Text> (accessed: 08.07.2026) [in Ukrainian].

10. President of Ukraine (2021). Pro rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy vid 20 serpnia 2021 roku “Pro zaprovadzhennia natsionalnoi systemy stiikosti” [On the decision of the National Security and Defense Council of Ukraine dated August 20, 2021 “On the introduction of a national resilience system”]. Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 27 veresnia 2021 roku № 479/2021. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/479/2021#Text> (accessed: 08.07.2026) [in Ukrainian].

11. Bureau of Economic Security of Ukraine (2023). Pro zatverdzhennia Poriadku zastosuvannia ryzyk-orientovanoho pidkhodu v Biuro ekonomichnoi bezpeky Ukrainy [On approval of the Procedure for applying a risk-based approach in the Bureau of Economic Security of Ukraine]. Nakaz Biuro ekonomichnoi bezpeky Ukrainy vid 1 liutoho 2023 roku № 36. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0350-23#Text> (accessed: 08.07.2026) [in Ukrainian].

12. President of Ukraine (2023). Pro Kompleksnyi strateichnyi plan reformuvannia orhaniv pravoporiadku yak chastyny sektoru bezpeky i oborony Ukrainy na 2023–2027 roky [On the Comprehensive Strategic Plan for Reforming Law Enforcement Agencies as Part of the Security and Defense Sector of Ukraine for 2023–2027]. Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 11 travnia 2023 roku № 273/2023. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/273/2023#Text> (accessed: 08.07.2026) [in Ukrainian].

13. Ministry of Internal Affairs of Ukraine (2025). Pro nadsylannia Kontseptualnykh zasad vprovadzhennia v diialnist orhaniv pravoporiadku ryzyk-orientovanykh pidkhodiv [On sending the Conceptual Principles for Implementing Risk-Based Approaches in the Activities of Law Enforcement Agencies]. Lyst MVS Ukrainy vid 14 bereznia 2025 roku № 8620/08/14-2025. Retrieved from https://docs.google.com/document/d/1YiI8FSJNW7Q-CsD_z8F5X6WzxRYQB-AG/edit (accessed: 08.07.2026) [in Ukrainian].

14. Ministry of Internal Affairs of Ukraine (2023). Pro orhanizatsiiu ta zdiisnennia vnutrishnoho kontroliu v Ministerstvi vnutrishnikh sprav Ukrainy [On the Organization and Implementation of Internal Control in the Ministry of Internal Affairs of Ukraine]. Nakaz MVS Ukrainy vid 31 lypnia 2023 roku № 630. Retrieved from https://drive.google.com/file/d/1sD_ydlpF9th-7JZbDCQpH5Q-s3XNDTgBB/view (accessed: 07.07.2026) [in Ukrainian].
15. Cabinet of Ministers of Ukraine (2026). Pro vnesennia zmin do Polozhennia pro Ministerstvo vnutrishnikh sprav Ukrainy [On Amendments to the Regulations on the Ministry of Internal Affairs of Ukraine]. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 07 sichnia 2026 roku № 12. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/12-2026-%D0%BF#Text> (accessed: 08.07.2026) [in Ukrainian].
16. Administration of the State Border Service of Ukraine (2021). Pro orhanizatsiiu ta zdiisnennia vnutrishnoho kontroliu v Administratsii Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy [On the Organization and Implementation of Internal Control in the Administration of the State Border Service of Ukraine]. Nakaz Administratsii Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy vid 11 serpnia 2021 roku № 54 (zi zminamy, vnesenymy nakazamy Administratsii Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy vid 24 lypnia 2025 roku № 219 ta vid 22 zhovtnia 2025 roku № 289). Retrieved from <https://dpsu.gov.ua/uk/nakaz-administratsiyi-derzh-prikordonsluzhbi-vid-11-08-2021-54-pro-organizaciyu-ta-funkcionuvannya-vnutrishnogo-kontrolyu-v-administraciyi-derzh-prikordonsluzhbi> (accessed: 08.07.2026) [in Ukrainian].
17. Ministry of Internal Affairs of Ukraine (2017). Pro zatverdzhennia Instruksii z provedennia analizu ryzykiv u Derzhavni prykordonni sluzhbi Ukrainy [On Approval of the Instructions for Conducting Risk Analysis in the State Border Service of Ukraine]. Nakaz Ministerstva vnutrishnikh sprav Ukrainy vid 11 hrudnia 2017 roku № 1007. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0091-18#Text> (accessed: 08.07.2026) [in Ukrainian].
18. National Police of Ukraine (2025). Pro zaprovadzhennia zastosuvannia ryzyk-orientovanoho pidkhodu v diialnosti Natsionalnoi politsii Ukrainy [On the introduction of a risk-oriented approach in the activities of the National Police of Ukraine]. Nakaz Natsionalnoi politsii Ukrainy vid 3 lypnia 2025 roku № 765. Retrieved from https://drive.google.com/file/d/1__aiqrE2_PDi-Kd-qTZrp8HLcltSlBcM/view (accessed: 08.07.2026) [in Ukrainian].
19. National Police of Ukraine (2024). Pro zaprovadzhennia vnutrishnoho kontroliu v systemi Natsionalnoi politsii Ukrainy [On the introduction of internal control in the system of the National Police of Ukraine]. Nakaz Natsionalnoi politsii Ukrainy vid 21 hrudnia 2022 roku № 910 (zi zminamy, vnesenymy nakazom Natsionalnoi politsii Ukrainy vid 23 serpnia 2024 roku № 918). Retrieved from https://drive.google.com/file/d/1u8QVP8x5OPkjBm3_nBibwaeWgUt7JRSj/view (accessed: 08.07.2026) [in Ukrainian].
20. Ministry of Internal Affairs of Ukraine (2017). Pro zatverdzhennia Polozhennia pro avtomatyzovanu informatsiinu systemu operativnoho pryznachennia yedynoi informatsiinoi systemy MVS [On approval of the Regulation on the automated information system of operational purpose of the unified information system of the Ministry of Internal Affairs]. Nakaz Ministerstva vnutrishnikh sprav Ukrainy vid 20 zhovtnia 2017 roku № 870. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1433-17#Text> (accessed: 08.07.2026) [in Ukrainian].
21. Ministry of Internal Affairs of Ukraine (2023). Pro zatverdzhennia Instruksii z formuvannia ta vedennia informatsiinoi pidsystemy “SOCTA” informatsiino-komunikatsiinoi systemy “Informatsiinyi portal Natsionalnoi politsii Ukrainy” [On approval of the Instructions on the formation and maintenance of the information subsystem “SOCTA” of the information and communication system “Information Portal of the National Police of Ukraine”]. Nakaz MVS Ukrainy vid 8 lystopada 2023 roku № 902. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/go/z2041-23> (accessed: 10.07.2026) [in Ukrainian].
22. State Bureau of Investigation (2025). Pro zastosuvannia ryzyk-orientovanoho pidkhodu v diialnosti Derzhavnoho biuro rozsliduvan [On the application of a risk-oriented approach in the activities of the State Bureau of Investigation]. Nakaz Derzhavnoho biuro rozsliduvan vid 15 serpnia 2025 r. № 407. Retrieved from https://drive.google.com/file/d/1HtZbUP63Uh6Z7K6ql-3nFslrYO6eMhFmk/view?usp=share_link (accessed: 08.07.2026) [in Ukrainian].
23. State Bureau of Investigation (2020). Pro zatverdzhennia Poriadku orhanizatsii ta zdiisnennia vnutrishnoho kontroliu v Derzhavnomu biuro rozsliduvan [On approval of the Procedure for the organization and implementation of internal control in the State Bureau of Investigation]. Nakaz Derzhavnoho biuro rozsliduvan vid 27 kvitnia 2020 roku № 147. Retrieved from <https://drive.google.com/file/d/1HtZbUP63Uh6Z7K6ql-3nFslrYO6eMhFmk/view> (accessed: 08.07.2026) [in Ukrainian].
24. Cabinet of Ministers of Ukraine (2024). Pro zatverdzhennia Poriadku provedennia kompleksu zakhodiv z otsiniuvannia ryzykiv u sferi ekonomiky [On approval of the Procedure for conducting a set of measures for assessing risks in the economic sphere]. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 27 hrudnia 2024 roku № 1509. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1509-2024-%D0%BF#Text> (accessed: 08.07.2026) [in Ukrainian].
25. Bureau of Economic Security of Ukraine (2023). Pro zatverdzhennia Poriadku zastosuvannia ryzyk-orientovanoho pidkhodu v Biuro ekonomichnoi bezpeky Ukrainy [On approval of the Procedure for the application of a risk-oriented approach in the Bureau of Economic Security of Ukraine]. Nakaz Biuro ekonomichnoi bezpeky Ukrainy vid 1 liutoho 2023 roku № 36. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0350-23#Text> (accessed: 08.07.2026) [in Ukrainian].
26. Bureau of Economic Security of Ukraine (2025). Pro zatverdzhennia Instruksii z orhanizatsii ta funktsionuvannia vnutrishnoho kontroliu v Biuro ekonomichnoi bezpeky Ukrainy [On approval of the Instructions for the organization and functioning of internal control in the Bureau of Economic Security of Ukraine]. Nakaz Biuro ekonomichnoi bezpeky Ukrainy vid 3 zhovtnia 2025 roku № 186. Retrieved from <https://esbu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennia-instruktsii-z-orhanizatsii-ta-funktsionuvannia-vnutrishnogo-kontroliu-v-biuro-ekonomichnoi-bezpeky-ukrainy> (accessed: 08.07.2026) [in Ukrainian].
27. Verkhovna Rada of Ukraine (2012). Mytnyi kodeks Ukrainy [Customs Code of Ukraine]. Zakon Ukrainy vid 13 bereznia 2012 roku № 4495-VI. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#n3119> (accessed: 08.07.2026) [in Ukrainian].
28. Cabinet of Ministers of Ukraine (2019). Pro zatverdzhennia polozhen pro Derzhavnu podatkovu sluzhbu Ukrainy ta Derzhavnu mytnu sluzhbu Ukrainy [On approval of the provisions on the State Tax Service of Ukraine and the State Customs Service of Ukraine]. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 6 bereznia 2019 roku № 227. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/227-2019-%D0%BF#Text> (accessed: 08.07.2026) [in Ukrainian].
29. Ministry of Finance of Ukraine (2015). Pro zatverdzhennia Poriadku zdiisnennia analizu ta otsinky ryzykiv, rozroblennia i realizatsii zakhodiv z upravlinnia ryzykamy dlia vyznachennia form ta obsiahiv mytnoho kontroliu [On approval of the Procedure

for conducting risk analysis and assessment, developing and implementing risk management measures to determine the forms and scope of customs control]. Nakaz Ministerstva finansiv Ukrainy vid 31 lypnia 2015 roku № 684. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1021-15#Text> (accessed: 08.07.2026) [in Ukrainian].

30. State Customs Service of Ukraine (2023). Pro zatverdzhennia Poriadku orhanizatsii ta zdiisnennia vnutrishnoho kontroliu v Derzhavni mytnii sluzhbi Ukrainy [On approval of the Procedure for organizing and implementing internal control in the State Customs Service of Ukraine]. Nakaz Derzhavnoi mytnoi sluzhby Ukrainy vid 27 hrudnia 2023 roku № 996. Retrieved from https://drive.google.com/file/d/1HUzXx_hJBltiVfSUn3IX1jNhc9sx5Rf9/view (accessed: 08.07.2026) [in Ukrainian].

Merdova Olha,

Candidate of Legal Sciences, Professor

(Donetsk State University of Internal Affairs, Kropyvnytskyi)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0769-2364>

Umrykhina Iryna,

Doctor of Philosophy in Law, Associate Professor

(Donetsk State University of Internal Affairs, Kropyvnytskyi)

ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-9041-5831>

Kiblyk Daria,

Doctor of Philosophy in Law, Associate Professor

(Donetsk State University of Internal Affairs, Kropyvnytskyi)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2518-7647>

INSTITUTIONAL MODELS OF LEGAL REGULATION OF RISK-ORIENTED APPROACH IN THE ACTIVITIES OF LAW ENFORCEMENT BODIES OF UKRAINE

The article examines institutional models of legal regulation of the risk-based approach in Ukrainian law enforcement agencies. The study analyses FATF recommendations, FERMA and COSO frameworks, ISO 31000:2018, national legislation and departmental regulations. Attention is paid to the evolution of the risk-based approach from financial monitoring and economic security to its systemic introduction within the Ministry of Internal Affairs, the National Police, the State Bureau of Investigation, the Economic Security Bureau, the State Border Guard Service, the Security Service and customs authorities. The authors identify common features of the existing models: risk identification, assessment and prioritisation, the use of risk indicators and profiles, proportional response measures, and strategic, operational and tactical levels of application. It is established that Ukraine has developed a fragmented regulatory framework in which agencies apply similar principles through separate departmental acts. Such fragmentation may cause terminological inconsistencies, duplication of analytical functions, incompatible assessment methods and barriers to interagency information exchange. The article substantiates the need to harmonise institutional models by adopting a unified legal framework, standardising terminology and risk assessment procedures, developing common and specialised standard operating procedures, and creating specialised analytical units. Further priorities include automated analysis of large data sets, the use of OSINT, CYBERINT and SOCMINT tools, staff training and improvement of criminal procedure mechanisms for prioritising investigations. Coordinated implementation of these measures may transform separate departmental practices into an integrated risk-based model of public security governance.

Key words: legal regulation, risk-based approach, law enforcement agencies, risk management, criminal analysis, strategic management, national security, law enforcement reform.

Дата першого надходження статті до видання: 13.07.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 06.08.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 15.10.2026